

ПСИХОЛОГІЧНИЙ СУПРОВІД РОЗВИТКУ ДИТИНИ ЗАСОБАМИ СЛОВЕСНОЇ ТВОРЧОСТІ

У статті розглядається та аналізується процес словесної творчості як одна із форм психологічного супроводу дитячого розвитку. Психологічний супровід являє собою систему професійної діяльності психолога, що спрямований на створення соціально - психологічних умов для емоційного благополуччя, успішного розвитку, виховання і навчання дитини в ситуаціях соціально - педагогічних взаємодій, організованих у рамках освітньої установи або сім'ї. Підкреслюється унікальність ролі сім'ї і дитячо-батьківських стосунків у формуванні і розвитку мови, мовлення, словесної творчості в різні періоди життя дитини: домовленневий період і мовленневий. Висвітлюються різні форми словесної творчості. Зазначається важливе значення словесної творчості в процесі психічного розвитку дитини.

Ключові слова: *психологічний супровід, словесна творчість, психічний розвиток, психологічне консультування, взаємодія, наслідування, спільна діяльність, людська культура.*

Постановка наукової проблеми. Етимологічно поняття «супровід» близько таким поняттям, як сприяння, спільне переусування, допомога однієї людині іншому в подоланні труднощів. Супровід - це особлива форма здійснення пролонгованої соціальної і психологічної допомоги - патронажу дітям з порушеннями в розвитку і їх сім'ям. М.Р. Бітянова, розглядає супровід в освіті як систему професійної діяльності психолога, спрямованої на створення соціально - психологічних умов для успішності навчання дитини, мета супроводу бачить в створенні «у рамках об'єктивно даною дитині середовища умов для максимального в цій ситуації особового розвитку і навчання» і полягає в активній спрямованій дії психолога на соціальні умови, в яких живе дитина [2. с. 21].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні і практичні аспекти психологічного супроводу досить повно відбиті в роботах сучасних учених: А.Асмолова, А.Березіна, Л. Гозмана, І.Дубровиной, І.Котової, С.Кривцова, О.Лідерса, Е.Шиянова, М.Бітянової, І.Баєвої, Р.Овчарової та ін.

Зміст поняття словесної творчості враховує діалогічну сутність слова (М. Бахтін), взагалі культури (В. Біблер) і відповідає сучасним уявленням про їхні розвивальні і виховні можливості. Саме

такий спосіб занурення у світ іншої людської самобутності (через потяг серця) відстоювали найкращі представники вітчизняної педагогіки й культури (Г. Сковорода, В. Соловйов, П. Юркевич, О. Потебня, К. Ушинський, В. Сухомлинський), вважаючи його дієвою основою національного світосприйняття та практичної ідеї морально-виховної ролі слова (Г. Ващенко, Б. Грінченко, І. Огієнко, О. Ольжич, С. Русова, В. Сухомлинський, Леся Українка, К. Ушинський, І. Франко, С. Черкасенко та ін.). Роль і значення словесної творчості в розвитку особистості дитини висвітлені в роботах Л.Виготського, О.Леонтєєва, І.Зимньої, М.Алексєєвої, В. Яшиної, Є.Фльоріної, М.Коніної та ін., що говорить про актуальність та підвищений інтерес до даної теми.

Мега статті: розглянути та проаналізувати процес словесної творчості як одну із форм психологічного супроводу дитячого розвитку.

Виклад основного матеріалу. Передусім, варто уточнити, що означає «супроводжувати»? У тлумачному словнику ми читаємо: «супроводжувати — означає йти, їхати разом з ким-небудь в якості супутника або поводиря». Тобто, супровід дитини по його життєвому шляху — цей рух разом з нею, поряд з нею, іноді — трохи попереду, якщо потрібно пояснити можливі шляхи цього руху.

У сучасній науці ще не склався єдиний методологічний підхід до визначення суті психологічного супроводу. Воно трактується як уся система професійної діяльності психолога (Р. М. Бітянова); загальний метод роботи психолога (Н. С. Глуханюк); один з напрямів і технологія професійної діяльності психолога (Р. В. Овчарова).

Як система професійної діяльності психолога психологічний супровід спрямований на створення соціально - психологічних умів для емоційного благополуччя, успішного розвитку, виховання і навчання дитини в ситуаціях соціально - педагогічних взаємодій, організовуваних у рамках освітньої установи або сім'ї.

У систему супроводу включаються усі учасники освітнього процесу. Об'єктом психологічного супроводу можуть виступати дитина, група дітей, конкретний батько, або конкретна сім'я, або група сімей.

Найбільш перспективною, але далеко не вивченою формою психологічного супроводу дитячого розвитку є словесна творчість. Словесна творчість – це складний вид творчої діяльності дитини, яка розглядається як «діяльність», що виникає під впливом сприймання витворів мистецтва та проявляється в створенні успішних поєднань – оповідань, казок, віршів. Словесна творчість відіграє важливу роль в повноцінному розвитку особистості дитини. Сумісна словесна творчість батьків і дитини складає фон культурного розви-

тку та створює орієнтири, відносно яких необхідно рухатися батькам зі своєю дитиною [1; 3].

Як і будь-який інший вид діяльності, словесна творчість засвоюється дитиною тільки у співробітництві з дорослими; у той же час, освоєння будь-якої діяльності є опосередкованим словесною творчістю, і практично неможливим без такого засобу як слово. У дитячому віці слово включене в контекст бесіди батька чи матері з дитиною, їх розповіді, коліскові, казки, тощо.

Передісторія словесної творчості, тобто дословесний період, розпочинається з появи дитини на світ. Однією з головних умов її розвитку є не просто спілкування з дорослим, а включення в спільну з ними словесну творчість. Дословесному періоду розвитку дитини передує етап вагітності, під час якої батьківська позиція, що розвивається надалі упродовж усього життя, придбаває цілком виразні контури; готовність майбутніх батьків до взаємодії з майбутньою дитиною проявляється в емоційно-позитивному відношенні до неї, в «бесідах», в тактильних взаємодіях з нею тощо. На етапі новонапродженості батьки використовують вже широкий спектр засобів для включення дитини в соціальну ситуацію розвитку [3; 4].

Буття дитини опосередковане мовою дорослого. Для цієї мови є характерний інтонаційно-темброво-ритмічний, жестово-мімічний, тактильний і інші фони. Безпосередньо-емоційне спілкування з дорослим розвиває у немовляти орієнтування в навколишній дійсності і формує базову довіру до світу, без яких повноцінне дитинство є неможливим.

Із спільної діяльності дитини і батьків з'являється комплекс пожвавлення, який є складною дією, мета якої є налагодження контакту і задоволення потреби в доброзичливому відношенні дорослого. Проте, щоб цей перший діалог відбувся, необхідною є готовність дорослого до цього діалогу і наявність хоча би мінімальної батьківської компетентності (що припускає орієнтування як в самому батьківстві, так і в психічному розвитку дитини, а також володіння засобами взаємодії з дитиною). Усі спроби звести «здатність» матері спілкуватися зі своєю дитиною до материнського інстинкту насправді приховують істинну роль соціального середовища, зменшують значення соціального, сімейного і батьківського досвіду дорослого, який не виникає раптом при народженні дитини, а формується впродовж усього життя. Відсутність батьківської компетентності, зазвичай, призводить до неадекватного стилю взаємодії з дитиною, і як результат - може вплинути на психічний розвиток дитини [3].

Як приклад, можна привести випадки так званої «мовної депривації», що може виникати у дітей якраз в силу відсутності у

батьків і людей з близького оточення дитини знань про те, як треба спілкуватися з дитиною з перших днів її життя. Так, через брак мовної взаємодії з матір'ю з часу появи на світ, в майбутньому у дітей можуть виникати затримка мовного розвитку, ранній дитячий аутизм та ряд інших проблем психічного розвитку.

Наступним відповідальним періодом розвитку є таке новоутворення як акт хапання. З актом хапання у кінці першого півріччя пов'язане виникнення предметного сприйняття, що призводить до нової форми взаємодії дитини з дорослим — предметного спілкування. З протягнутої руки до недосяжного предмета виникає вказівний жест, який предметно віднесений і містить в собі зародок слова. Поява першого слова є одним з новоутворень першого року життя. Мова дитини автономна і, будучи ситуативною, зрозумілою тільки близьким, побудованою за власними законами, є обов'язковим переходом від безмовного періоду розвитку до оволодіння мовою дорослих [3].

Особливим контекстом для освоєння мовної дійсності є словесна творчість, «відкриття» якої починається ще в дитинстві із спільної з дорослим усної народної творчості. Варто пригадати колискові пісні, примовки, жалілки, рахованки, потішки, жарти, казки про тварин — усе це ті малі жанри народної творчості, які є найбільш привабливими в ранньому дитинстві в силу своєї простоти, ритмічності і мелодійності. Дорослий, немов би, розповідає щось дитині залежно від тієї або іншої ситуації, здійснює заколисування, гру, заспокоєння, і при цьому розповідь театралізується дорослими за допомогою міміки, інтонації, ритму, жестів, поплескування, похитувань, підкидань тощо. «Спілкування» матері і дитини з приводу режиму, харчування, відпочинку, сну та інших тем, що опосередковується піснею, розповіддю, жартом і т. д., цілісність і природність ситуації словесної творчості, емоційна включеність в нього матері, мелодійність і ритмічність «розповіді» у більшій мірі, аніж просто періодичне звернення до дитини, сприяють освоєнню мови дитиною, його фонетичної, ритміко-мелодійної, інтонаційної, жестово-мімічної, граматичної та інших сторін.

Розширення навколишнього світу, ускладнення соціальної ситуації розвитку в молодшому дошкільному (і в старшому дошкільному) віці дозволяють дорослим вільно експериментувати з казкою. Ми можемо розгорнути жанрово-тематико-стилістичну своєрідність казки, збільшити кількість героїв і сюжетних ходів, що, у свою чергу, розкриває нові, досі невідомі стосунки дійсності. Моралізація вже набуває більше осмислений характер, узагальнення стають більшою мірою точними. Отже, казка займає одне з центральних місць в освоєнні не лише словесної сфери, але і ігрової діяльності, а також в процесі освоєння дійсності.

Поступово, по мірі дорослішання, наближаючись до старшого дошкільного віку, ми бачимо, як відбувається поступова мінімізація театралізації з боку дорослих, спостерігаємо заміну театралізації і гри ілюстрацією, оповідання — читанням, природною ситуативне — ритуалізацією (читанням батьком дитині перед сном, у вільний час і читанням вихователем на спеціально відведених заняттях), що врешті-решт свідчить про поступове згортання спільної діяльності дорослого і дитини. В цілому, спостерігається тенденція самоусунення батька із спільної словесної творчості з дитиною, із спільного з дитиною «проживання» казки, обговорення з ним моральних і світоглядних цінностей, про прагнення батьків обмежитися лише вимогами від дитини переказу прочитаного, в силу чого відбувається спрощення функцій казки, збіднення казкового світу.

Позначивши словесну творчість в його продуктивній фазі як результат, батьки зупиняються на першому етапі розвитку словесної творчості, коли чужий текст вирішує лише одну задачу дитячого буття, а саме - знайомство з літературою. При цьому абсолютно не враховується важливі для розвитку дитини обставини: те, що повноцінне освоєння мовної дійсності є можливим не лише за умови оволодіння загальноприйнятими мовними нормами, не лише за умови розширення читацького світогляду, але і за умови власної словесної творчості. І річ не в тому, що дитина повинна писати, вигадувати зрілі для свого віку і завершені в композиційно-стилістичному сенсі тексти, мова, швидше за все, повинна йти про цілу систему завдань, спрямованих на поетапне формування словесної творчості, про систему завдань, що дозволяють дитині поступово від усної підійти до письмової мови.

Очікування сензитивного (найбільш чутливого, прийняттого) для письма і письменництва періоду (а це, як правило, молодший шкільний вік), на жаль, може затягнутися на невизначено тривалий час. Дитина залишається на позиції слухача (читача), чужий текст виявляється штучно включеним в контекст буття дитини, власний же текст (якщо виникає потреба переказу або розповіді про що-небудь) є ситуативним, дорослий не стає співавтором, у кращому разі також залишається слухачем (читачем). Діалог обмежений тією або іншою обставиною буття, засоби цього діалогу мінімізовані і спрощені, орієнтування в словесній творчості по суті відсутнє. Навчання мови відбувається заради самої мови — усе це надає розвитку словесної творчості стихійний, спонтанний характер, що не дозволяє розгорнути повноцінну словесну творчість. В той же час словесна творчість є органічною частиною будь-якої форми людської діяльності, оскільки кожна з них припускає особливу культуру, що опосередковується монологом,

діалогом, репліками, коментарями, особливим понятійним апаратом тощо.

Як приклад наслідків відсутності спільної словесної творчості, можна привести оповідання по картинці дітей з логопедичними проблемами. До речі, на думку багатьох вчених, в основі багатьох, так званих логопедичних проблем, лежать проблеми саме психологічні: неадекватний батьківський стиль виховання дитини, емоційна і мовна ригідність дорослих, що оточують дитину, певні фобії і стереотипи в поведінці дитини і т. д. Тому, цілком логічно є думка про те, що неможливо поставити звук або, наприклад, позбавитися від зайкання без урахування усієї ситуації розвитку дитини. Тобто, первинним завданням психолога або логопеда має бути не постановка звука, а зміна усього контексту буття дитини. Іншими словами, якщо батьки відчують, що у дитини існують певні проблеми в розвитку мови, необхідно звернутися в першу чергу до психолога [4].

Резюмуючи вищевикладене, можна сказати, що подолання спонтанності розвитку словесної творчості можливо в умовах спільної діяльності з дорослим як носієм культури, як представником особливої мовної дійсності. При цьому дорослий повинен стати і читачем (до якого має бути обернена розповідь дитини), і співавтором (бо саме дорослий володіє засобами орієнтування в мовному просторі і творчості), і героєм (оскільки дорослий і є одна з дійових осіб дитячого буття), і актором (оскільки твір повинен жити).

У психологічному консультуванні словесна творчість представляється як етап в житті людини, що дозволяє позначити основні орієнтири в його розвитку. Штучність завдання — відповісти на питання, описати картинку, підтримати діалог, написати твір у рамках консультування тощо — сприяє наданню словесній творчості особливого статусу. Словесна творчість у рамках консультування стає лише фрагментом буття, лише тимчасовим засобом для виділення істотного у своєму бутті, значимим лише один-єдиний раз в ході роздумів про свої проблеми. Спеціально організована словесна творчість в умовах неадекватної батьківської позиції, особистої кризи дорослого і дитини, девіантної поведінки, пенітенціарної системи і наркотизації може виступити особливою матеріалізованою формою, в якій, можливо, вперше переоцінюється минуле, безжально загострюється сьогодення і намічається майбутнє, що можливо, навіть ідеалізується. І сенс психологічної реабілітації тут не в подоланні самої сутності «негативного» буття, а в тому розвитку, який виявляється можливим навіть, здавалося б, в абсолютно безнадійних обставинах.

Дитячий твір (а тут мається на увазі не лише письмовий твір, але і усі види усної розповіді) в психологічному консультуванні (та і не тільки в консультуванні) — цей вираз особистої позиції в до-

ступній текстуальній і образній знаковості. Діалог зі світом, будучи ще незрілим, синкретичним, є спосіб індивідуального прояснення навколишнього світу у рамках сталої жанрової схеми. Усе в цьому (першому діалозі) є недосконалим (мета, завдання, засоби, зміст). Відносно зрілою є лише задана попереднім досвідом культурного і морального ужитку потреба в спілкуванні.

Уміння будувати письмовий діалог на початковому етапі розвитку ґрунтується лише на потребі у висловлюванні, розумінні; засоби діалогової письмової мови не можуть виникнути стихійно, їх поява можливо тільки в умовах планомірного формування. При цьому досягнення усіх премудрощів словесності ефективно лише в творчому контексті, а традиційна схема навчання: спочатку знайомство з поняттям, потім тільки власний твір — в значному ступені поступається систематичному опосередковуванню.

Таким чином, словесна творчість може розглядатися як особливий вид діяльності, що дозволяє зробити крок дошкільникові з «пізнавального егоцентризму» до децентрації, оскільки саме словесна творчість дає початок здатності орієнтування на іншого, а саме зміст казки виступає засобом оцінки. В ході освоєння цього засобу уперше в поведінці відбувається децентрація, що з точки зору розвитку означає крок вперед [1].

Психологічна допомога батькам та дітям по питанням психічного розвитку, і зокрема, мовного може здійснюватися у форматі психологічного консультування (психолого-педагогічного).

Типи словесної продукції, можливі у рамках психологічного консультування, представляються наступним чином:

- рівноправний діалог (коли дорослий і дитина є партнерами в рішенні творчої задачі),
- директивний діалог (коли дорослий «веде» за руку дитини, ставлячи йому навідні питання),
- словесний супровід діяльності (коли розповідь здійснюється в ході іншого виду діяльності — ігри, ліплення, малювання),
- словесне планування (коли дитина здійснює планування того або іншого виду діяльності, тих або інших подій) і власне словесне фантазування (вільне творіння на певну тему) [4].

Усе це може здійснюватися як індивідуально, так і в парі (мікрогрупі) з психологом, батьком, однолітком і т. д.

Для аналізу роботи і результатів словесної творчості в психологічному консультуванні використовуються наступні критерії аналізу розповіді або казки:

1) Прийняття і збереження завдання (перепитування, звернення за допомогою, потреба в навідних питаннях, нерозуміння завдання, наприклад, дитина замість розповіді описує картинку або замість казки розповідає історію).

2) Емоційне відношення до виконання завдання (негативне, нейтральне, позитивне, динаміка настрою в процесі розповіді).

3) Мовний коментар (висловлювання, репліки по ходу розповіді), тобто «звуковий супровід» (наявність вигуків, зітхань, схлипувань, покашлювань, похмикувань).

4) Мімічний і пантомімічний супровід розповіді, наявність невротичних проявів (гризання нігтів, обсмоктування пальців, розгойдування на стільці, дригання ногами, руками і т. д.)

5) Основна тема і наявність ідеї твору (відповідність малюнку, якщо розповідь по картинці, про що оповідає дитина).

6) Головні герої (вік, стать, ім'я, рід занять, особові характеристики — добрий, злий і т. д., оцінка його поведінки), другорядні герої.

7) Введення в розповідь додаткових героїв, предметів, обставин або виключення намальованих (якщо розповідь проводиться по картинках).

8) Значимі конфлікти: страхи (фізичної небезпеки або покарання, несхвалення, хвороби, відсутності або втрати любові, бути покинутим, самотності тощо), основні захисні механізми (витіснення, регресія, раціоналізація, ідентифікація, відхід, проекція).

9) Об'єм словесної (текстової) продукції: кількість слів, пропозицій, простих речень.

10) Найменування: назва розповіді (казки), імена людей, назва місцевості (міста, річки, країни тощо).

11) Композиція розповіді (казки): традиційна композиція (є присутніми усі обов'язкові компоненти — зав'язка, кульмінація, розв'язка); незвичайна композиція, але виправдана жанром і змістом; відсутність композиції (твір нагадує переказ сюжету); неповна композиція (є кульмінація і розв'язка, є зав'язка і кульмінація і т. д.); порушення композиції (немає логіки в творі, наприклад, спостерігається не виправдана циклічність, непослідовність подій, порушення причинно-наслідкових зв'язків).

12) Засоби виразності: наявність епітетів, визначень — «розумне» використання епітетів, визначень; надмірне використання епітетів (гонитва за красивістю); не виправдана відсутність епітетів; повторення епітетів (відсутність синонімічності); наявність діалогів — «раціональне» використання діалогів, перенасичення діалогами (не виправдане введення великої кількості діалогів), відсутність діалогів при їх необхідності, діалог використовується як засіб для задання ритму твору.

Проте невірно розглядати словесну творчість гранично формально. Необхідно враховувати, що, незважаючи на те що розповідь в психологічному обстеженні є проектною, дитяча розповідь має особливу основу розповіді. Так в цілому, можливість змоделювати розвиток ситуації (закінчення пропозиції, завершення малюнка,

доповнення ситуації по заданому контексту та ін.) має безліч психологічних підстав у людини. Вона може дійти або ще не дійти до необхідного ступеня рефлексії ситуації, може здолати її. Вона може просто не розуміти самого завдання і його контексту або не мати адекватних засобів соціально прийнятної оцінки того, що відбувається. Треба бути дорослим і соціалізованим, знати про соціальні норми, жорстко слідувати ним або бути змученим протистоянням з ними — ось тоді *незавершеність* буде продуктивним простором для проєкції. У дитячих випадках це велика рідкість, переважно ми маємо справу з ситуативністю оцінки, синкретичністю соціальної норми і ще тільки-но складанням відповіді-штампу.

Знаючи закони становлення мови, можна уникнути непорозумінь відносно того, чому оповідання дітей переважно молодшого віку є композиційно і стилістично незрілим. Так, не можна чекати від дитини 4,5 роки розгорнутої розповіді, а лише почути одні прості речення. Водночас, лаконічний опис картинки молодшим підлітком не завжди є свідченням несформованості мови; як правило, за зовнішньою простотою і поверховістю мовних висловлювань може бути прихований ряд особистих проблем. Важливим моментом в обстеженні дитини являється те, що передувало придумуванню: перегляд казки напередодні, фізична втома або погіршення здоров'я дитини, що можуть призвести до результатів, що не вписуються в рамки інтерпретації словесної творчості.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, здійснивши розгляд та аналіз процесу словесної творчості як одну із форм психологічного супроводу дитячого розвитку, ми можемо зробити ряд висновків. Словесна творчість розглядається як вид діяльності, що засвоюється дитиною тільки у співробітництві з дорослими. В той же час, освоєння будь-якої діяльності є опосередкованим словесною творчістю, і практично неможливим без такого засобу як слово. У дитячому віці слово включене в контекст бесіди батька чи матері з дитиною, через їх розповіді, колискові, казки, тощо. Словесна творчість дитини формується як в словесний період, так і в дословесний. Вона виступає надзвичайно потужним і важливим фактором процесу загального психічного розвитку дитини і мовного зокрема.

Словесна творчість виступає і як діагностичний інструмент таких показників як: особливість емоційного стану, рівня розвитку пізнавальної сфери дитини, стиля сімейного виховання та особливостей дитячо-батьківських стосунків. Перехід від усного мовлення до письмового обумовлює перехід до наступних етапів розвитку дитини і, певним чином, відокремлення від дорослих, набуття більшої автономії і самостійності.

У форматі надання психологічної допомоги засобами психологічного консультування психолог старається розгорнути спільну словесну творчість, оскільки усна мова, а потім і письмова повинні стати засобами спілкування, діалогу і спільного з батьками узагальнення досвіду. «Творіння» дитини, призначене спочатку «для внутрішнього використання», повинне стати творінням для іншого, і це єдиний природний шлях освоєння багатства людської мови.

Список використаних джерел:

1. Алексеева М.М. Методика развития речи и обучения родному языку дошкольников: Учеб. пособие для студ. высш. и сред. пед. учеб. заведений [3-е изд., стереотип.] /М.М.Алексеева, Б.И.Яшина - М.: Издательский центр «Академия», 2000. - 400 с.
2. Битянова М.Р. Организация психологической работы в школе/ М.Р.Битянова. – М.: Совершенство, 1998. – 298 с.
3. Леонтьев А. Н. Деятельность, сознание, личность. // Избранные психологические произведения: В 2-х т./Под ред. В. В. Давыдова и др. – М.: Педагогика, 1983. Т.2. – 320 с.
4. Хозиев В.Б. Психологическое консультирование родителей: учебное пособие /В.Б.Хозиев, М.В.Хозиева, С.В.Дзетовецкая. – М.: Изд-во НПО «МОДЕК», 2008. – 504 с. – (Серия «Библиотека психолога»).

Spysok vykorystanykh dzherel

1. Alekseeva M.M. Metodika razvitiya rechi i obucheniya rodnomu yazyku doskolnikov: Ucheb. posobie dlya stud. vyssh. i sred. ped. учеб. zavedeniya [3-e izd., stereotip.] /M.M.Alekseeva, B.I.Yashina - M.: Izdatelskiy tsentr «Akademiya», 2000. - 400 s.
2. Bityanova M.R. Organizatsiya psihologicheskoy raboty v shkole/ M.R.Bityanova. – M.: Sovershenstvo, 1998. – 298 s.
3. Leontev A. N. Deyatel'nost, soznanie, lichnost. // Izbrannyye psihologicheskie proizvedeniya: V 2-h t./Pod red. V. V. Davyidova i dr. – M.: Pedagogika, 1983. T.2. – 320 s.
4. Hoziev V.B. Psihologicheskoe konsultirovanie roditeley: uchebnoe posobie /V.B.Hoziev, M.V.Hozieva, S.V.Dzetovetskaya. – M.: Izd-vo NPO «MODEK», 2008. – 504 s. – (Seriya «Biblioteka psihologa»).

Марценюк М.А. Психологическое сопровождение развития ребенка посредством словесного творчества

В статье рассматривается и анализируется процесс словесного творчества как одна из форм психологического сопровождения детского развития. Психологическое сопровождение представляет собой систему профессиональной деятельности психолога, которая направлена на создание социально-психологических условий для эмоционального благополучия, успешного развития, воспитания и обучения ребенка в ситуациях социально-психологического взаимодействия, которые организованы в рамках образовательного учреждения или семьи. Подчеркивается уникальность роли семьи и детско-родительских

отношений в формировании и развитии речи, речевого развития, словесного творчества в разные периоды жизни ребенка: доречевой период и речевой. Рассматриваются различные формы словесного творчества. Отмечается значимость словесного творчества в процессе психического развития ребенка.

Ключевые слова: *психологическое сопровождение, словесное творчество, психическое развитие, психологическое консультирование, взаимодействие, наследование, совместная деятельность, человеческая культура.*

Martseniuk M.A. Psychological support during child development through verbal creative means

The article considers and analyzes the process of verbal creativity as a form of psychological support during child development. Psychological support is a system used by professional psychologist, aimed at creating social and psychological outlook for emotional well-being and successful development, education and training of the child in situations of social and pedagogical interactions, organized inside educational environment or family. It has been emphasized the unique role of the family and child-parent relationships for the formation and development of speech, language, verbal creativity in different periods of life. Different forms of verbal creativity have been highlighted, along with the importance of verbal creativity during child's mental development. The verbal creativity is seen as an activity that is absorbed only through cooperation between child and adults. At the same time, the development of any activity is mediated by verbal creativity, and is virtually impossible without verbal means. In childhood, word in the context of the conversation, includes father or mother who share their stories through lullabies, fairytales, etc. The verbal creativity of a child is formed between verbal and in pre-verbal periods. It represents the extremely powerful and important aspect in the process of mental development formation.

It has been noted that verbal creativity serves as a diagnostic tool, indicator of emotional state, level of child's cognitive sphere, family upbringing style and child-parent relationship. With the development of a child, verbal creativity takes new forms.

Keywords: *psychological support, verbal creativity, mental development, psychological counseling, cooperation, imitation, joint activities, human culture.*